

RESURSSAMLING MIK OCH VALET 2022

FOLKBILDNING

Vi vill stärka medie- och informationskunnigheten (MIK) hos alla i Sverige.

Vår världsbild formas till stor del via medier. Därför är det grundläggande att alla kan **hantera och förstå medier och information.**

Alla människor i Sverige behöver ha **tillgång till** tillförlitlig information. Vi behöver kunskap om var denna information står att finna. Vidare behöver var och en av oss kunna **sortera, värdera och kritiskt granska** de budskap vi möter i olika medier och sammanhang.

Vi behöver känna till hur vi **själva kan uttrycka oss och skapa information.**

Vi behöver alla – oavsett ålder och tidigare förkunskaper – vara medie- och informationskunniga för att kunna göra informerade val.

I dag är vi många aktörer i samhället som tillsammans är aktiva i den viktiga uppgiften att stärka människors förmåga att hantera och förstå medier och information.

Nätverket MIK Sverige samlar 22 myndigheter och nationella organisationer, som omfattar flera olika kompetensområden. Tillsammans vill vi stötta alla som är involverade i arbetet med att stärka demokratin.

2022 är valår i Sverige. Detta förstärker behovet av MIK. I det här paketet har vi samlat aktuella lärresurser om MIK i relation till riksdagsvalet – från MIK Sveriges kunskapsbank. Paketet riktar sig till vuxna studerande och deltagare i folkbildningsverksamhet.

[#informeratval](#)

Denna resurssamling innehåller ett tiotal resurser tänkta som underlag för ett studiecirkeltillfälle, en del av en kursdag eller en enskild föreläsning med efterföljande dialog och reflektion. Resurserna rör medie- och informationskunnighet – den nya läskunnigheten – inför valet 2022, utifrån följande frågeställningar:

- Hur kan jag vara med och göra skillnad inför valet 2022?
- Hur kan jag lära mig mer om källkritik, desinformation och demokratiska val?
- Hur kan jag hitta verktyg för att hjälpa människor i min bekantskapskrets att hitta rätt i informationsflödet på nätet?
- Hur kan jag ta ansvar för att den information jag delar på sociala medier är korrekt?

Resurserna är indelade utifrån följande rubriker

Källkritik

Desinformation

Representation

Inför Sveriges riksdagsval september 2022

KÄLLKRITIK

Källkritik och demokrati

Vad: Film, ca 4 min.

UR Play <https://urplay.se/program/226086-orka-plugga-kallkritik-och-demokrati>

Filmen tar upp frågor som rätten att få rösta i fria val, rätten att få ta del av alla slags nyheter och åsikter. Vi har alla ett ansvar att hjälpa åt att skydda våra mänskliga rättigheter och vår demokrati. I den här korta filmen får du information om hur du kan bli en ”MIK ambassadör” genom att hålla utkik efter vad som är desinformation och ta ansvar för att inte sprida information som bidrar till att skada vår demokrati.

Till kursledaren: Filmen lämpar sig bra som introduktion till en kurs/studiecirkel/föreläsning om MIK, källkritik och demokrati. Alternativt kan filmen användas som ”igångsättare” av samtal i bikupor/mindre grupper om 3–5 deltagare i ett cirkelpass/en kurs om källkritik. Materialet har ett normkritiskt uttryck.

Seniorsurfarna

Vad: Avsnitt om 28 min.

UR Play <https://urplay.se/serie/219710-seniorsurfarna>

Seniorsurfarna består av en mängd avsnitt som från olika ingångar testar och tar reda på hur Internet funkar. På ett pedagogiskt sätt lär sig tittaren om olika begrepp och deras betydelse, som till exempel källkritik. Serien består av tre säsonger och varje säsong har fyra seniorer som genom övningar och samtal får lära sig om nätet. Se exempelvis säsong 2, avsnitt 2, ”Vem kan man lita på?”.

Till kursledaren: Utifrån målgrupp och tillfälle föreslås kursledaren använda ytterligare avsnitt och interaktiva gruppövningar. Se lista med förslag sist i resurssamlingen.

Stärk din källkritiska förmåga genom att spela spel

Vad: Artikel.

Digiteket <https://digiteket.se/inspirationsartikel/stark-din-kallkritiska-formaga-genom-att-spela-spel/>

I den här artikeln får vi lära oss hur vi kan bli mer källkritiska genom att spela digitala spel. Vi ges exempel på olika spel som, genom att introducera oss för och utsätta oss för små mängder av de tekniker som används för att sprida falsk information, hjälper oss att stärka vårt immunförsvar mot desinformation.

Till kursledaren: Läs artikeln tyst eller högt i grupp beroende på vad du som ledare bedömer passar gruppens behov. Därefter reflektion och gruppinteraktiva övningar – utifrån målgruppens behov, önskemål och tidsram – sist i resurssamlingen.

DESINFORMATION

Har jag något val?

Vad: Film, fem avsnitt om ca 15 min.

UR Play <https://urplay.se/serie/205993-har-jag-nagot-val>

En serie i fem avsnitt som från olika ingångar och perspektiv synliggör hur vi som väljare utsätts för påverkan från flera olika håll i det digitala landskapet. Seriens fem olika ämnen berör bl a presidentvalet i USA 2016 och kopplingen till sociala medier och hur detta påverkade väljare, hur opinionspåverkan i Sverige bedrivs, och hur vi utsätts för dold påverkan, m m.

Till kursledaren: Kursledaren/cirkelledaren kan tillsammans med deltagarna välja ut ett avsnitt som bäst passar målgruppen/sammanhanget. Titta gemensamt på avsnittet. Be deltagarna anteckna något de noterar som oväntat/anmärkningsvärt. Efter att ni tittat på avsnittet, se lista med övningar sist i resurs-samlingen. Välj tillsammans med gruppen de övningar som passar gruppens behov och tidsram bäst.

Perspektiv på världen

Vad: Film, sex avsnitt om ca 30 min. Avsnitt 6, Påverkan.

UR play <https://urplay.se/program/206540-perspektiv-pa-varlden>

Ett avsnitt med fokus på sociala mediers uppbyggnad av algoritmer som styr den information som visas i våra medieflöden och konton baserat på vad vi valt att söka/titta på tidigare. Desinformation är vilseledande information som med avsikt sänds ut på exempelvis sociala medier i syfte att påverka. Avsnittet tar också upp vilka krafter som ligger bakom dessa budskap och påverkanskampanjer.

Till kursledaren: Titta gemensamt på avsnittet. Be deltagarna anteckna något de noterar som oväntat/anmärkningsvärt. Eventuellt kan deltagarna titta på ett i förväg valt avsnitt som hemuppgift till kommande cirkeltillfälle. Därefter reflektion och interaktiva gruppövningar. Exempelvis kan gruppen få diskutera vad som förvånade dem mest respektive vad som förvånade dem minst, vems ansvar är det att desinformation finns? Vad leder detta till? Vad kan vi göra för att komma åt problemet?

Deepfakes

Vad: Artikel.

Digiteket <https://digiteket.se/inspirationsartikel/deepfakes/>

Denna aktuella artikel ger oss en inblick i och förståelse för fenomenet deep fakes, en slags ultravariant av vilseledande information. Med hjälp av teknik kan en bild/film som speglar en händelse/miljö se ut som något annat. Vi får lära oss om tekniken bakom, samt vad vi kan göra för att avslöja deep fake.

Till kursledaren: Läs artikeln tyst eller högt i grupp beroende på vad du som ledare bedömer passar gruppens behov. Därefter reflektion och gruppinteraktiva övningar – utifrån målgruppens behov, önskemål och cirkeln/kursens tidsram – se lista nedan.

Skydd mot informationspåverkan

Vad: Webbutbildning.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap <https://www.msb.se/sv/utbildning--ovning/alla-utbildningar/skydd-mot-informationspaverkan-webbkurs/>

En utbildning om vad informationspåverkan är. Hjälper oss att kunna identifiera påverkanstekniker.

Till kursledaren: Utbildningen består av flera delar. Studiecirkeln/kursen kan fokusera på en del per kurstillfälle. Däremellan får deltagaren i uppgift att reflektera och förbereda en fråga att diskutera vid kommande träff. Alternativt, om inte tidsutrymme finns för alla delar, kan kursledaren i samråd med gruppen välja ut ett avsnitt där gruppen reflekterar samt gör interaktiva övningar.

REPRESENTATION

Kvinnor som förändrar världen med sociala medier

Vad: Dokumentärfilm, 53 min.

UR Play <https://urplay.se/program/221018-kvinnor-som-forandrar-varlden>

Att säkerställa att kvinnor och flickor får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda är en ytterst viktig pusselbit för att nå en hållbar och demokratisk värld. I denna dokumentär får vi från olika delar av världen, som Latinamerika, Pakistan, Afrika och Indien, inblick i hur sociala medier kan hjälpa till att stärka arbetet för kvinnors rättigheter och bidra till förändring.

Till kursledaren: Förslagsvis väljer kursledaren/cirkelledaren i förväg ut ett avsnitt på 10–15 minuter som gruppen tittar på gemensamt, följt av reflektion och interaktiva övningar utifrån gruppens behov/önskemål och tidsram. Diskutera t ex: Hur kan kvinnors rösträtt stärkas i Sverige och globalt? Vilka hinder finns för att kvinnor ska ha möjlighet att delta i hela det demokratiska systemet? Vad krävs för att möjliggöra det? Vems ansvar är det? Alternativt kan hela filmen visas med efterföljande samtal som kulturarrangemang. En annan variant är att deltagarna tittar hemma och diskuterar vid nästa kurstillfälle.

#Vi måste prata samtalskort

Vad: Samtalskort om demokrati med bl a kort om 100 år av kvinnokamp.

<https://www.vimasteprata.org/samtalskort-mer-om-korten>

beställ eller skriv ut: <https://www.levandehistoria.se/material/samtalskort-om-demokrati>

Samtalskorten ska bidra till ökad kunskap och engagemang kring demokratins betydelse för samhället.

Till kursledaren: Välj ett kort per grupp om tre deltagare och diskutera frågan/dilemmat över en promenad (walk and talk) utifrån hur den kan kopplas till MIK och främst sociala medier. Roterat grupper så att du nu hamnar med två nya gruppmedlemmar, ta ett nytt kort och diskutera frågan/dilemmat utifrån hur den kan kopplas till MIK och främst sociala medier, t ex över en fika. Välj därefter eventuellt fler interaktiva övningar utifrån listan sist i resurssamlingen.

INFÖR SVERIGES RIKSDAGSVAL SEPTEMBER 2022

Det politiska samtalet på nätet, Svenskarna och internet Valspecial 2022

Vad: Rapport och presentation.

Internetstiftelsen

<https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-valspecial-2022/>

<https://www.youtube.com/watch?v=TsE8lko2mNw>

Delrapporten handlar om internet som informationskälla och arena för politisk diskussion. Den belyser internets roll som plattform för politiskt engagemang och för att sprida politisk information. Den ger kunskap om internetanvändares agerande, beteende och attityder kring politik på nätet.

Till kursledaren: Börja med att tillsammans lyssna på presentationen av rapporten (se länk). Beroende på gruppens förkunskaper och intresse samt förmåga att ta till sig information är ett alternativ att be deltagarna titta på seminariet i sin helhet som en hemuppgift till kommande cirkeltillfälle. På kurs-tillfället kan gruppen titta på ett klipp som kursledaren valt ut i förväg utifrån gruppens behov och intressen. Därefter är det dags för reflektion och interaktiva gruppövningar. Gruppen kan exempelvis få diskutera vad som förvånade dem mest respektive vad som förvånade dem minst med rapporten, hur ett debattklimat med ökad tillit och trygghet kan skapas. Därefter läser de delar av rapporten som de vill fördjupa sig i.

Är gruppen intresserad av ett visst ämne kan du med fördel arbeta med samtliga avsnitt i rapporten utifrån modellen: läs avsnitt, reflektera, gör gruppinteraktiva övningar, reflektera på nytt.

#Vi måste prata VAL-kort

Vad: Samtalskort.

<https://www.vimasteprata.org/samtalskort-val>

Korten inspirerar till samtal om viktiga samhälls- och valfrågor. Vilka frågor är viktiga för dig? Korten med val-frågor finns endast digitalt och för nedladdning.

Till kursledare: Välj ett kort per grupp om tre deltagare och diskutera frågan/dilemmat över en promenad (walk and talk) utifrån hur den kan kopplas till MIK och främst sociala medier. Genom hela övningen har du på dig glasögon som tittar från ett genus- och etnicitetinkluderande perspektiv. Roter gruppen så att du nu hamnar med två nya gruppmedlemmar. Ta ett nytt kort och diskutera frågan/dilemmat utifrån hur den kan kopplas till MIK och främst sociala medier, t ex över en fika. Välj därefter eventuellt fler interaktiva övningar utifrån listan sist i resurssamlingen.

#Vi måste prata – yttrandefrihet, demokrati, finns det någon gräns?

Vad: #ViMåstePrata och Folkbildningsområdets Webinarium #ViMåstePrata.

Demokratiska samtal på gränsen <https://www.youtube.com/hashtag/vimasteprata>

Till kursledaren: Om tid finns, titta på webinariet i klassen/gruppen. Annars, be deltagarna titta hemma och titta på ett 10–15 minuter långt utdrag gemensamt. Diskutera etiska dilemman liknande de som panelen diskuterar i grupper om 3–4 deltagare. Ge deltagarna i uppgift att själva komma på etiska dilemman som de presenterar för gruppen och gemensamt försöker hitta lösningar på.

Exempel att utgå ifrån: Hur ska folkbildningen hantera demokratiska samtal, verksamheter eller samarbeten som riskerar att hamna på gränsen för samhällets demokratiska grundvärderingar? Hur värnas demokratin i folkbildningens vardag och hur kan det demokratiska samtalet stärkas? Och hur inkluderas även dem som hyser misstro mot demokratiska processer?

FÖRSLAG PÅ UPPLÄGG

1. Kursledaren presenterar namnet på resursen för gruppen.
2. Be varje deltagare att enskilt reflektera över titeln i några minuter.
3. Titta på filmen/lyssna på podden, läs artikeln i grupp alt. turas om att läsa högt.
4. Presentera digitala verktyget Menti. Ge deltagarna några minuter för att bekanta sig med verktyget och knappa in koden.
5. Ge deltagarna en fråga att besvara som handlar om vilka tankar som väckts av innehållet i filmen/podden/artikeln och ge dem tid att knappa in sitt svar. Visa resultatet i form av t ex diagram eller ordmoln.
6. Kör en runda där varje deltagare kort får berätta om sitt svar på Mentifrågan.
7. Låt deltagarna fundera på följande: Vad kan jag göra för att ta ansvar och påverka samhället till att bli mer tillitsfullt och förebygga spridande av desinformation o s v?
8. Upprepa proceduren med Menti.
9. Låt deltagarna diskutera i grupper: Vad kan vi göra individuellt, på gruppnivå, på samhällsnivå?

ANDRA ÖVNINGAR

Popcornmetoden: Deltagarna cirkulerar i rummet och väljer när de vill dela sin reflektion med gruppen. Den som väljer att börja ”poppa” först tar ordet, därefter cirkulerar deltagare i rummet på nytt tills nästa ”poppar” och berättar om sin reflektion. Fortsätt tills alla i gruppen fått reflektera.

Fyra hörn: Cirkel-/kursledaren bestämmer en frågeställning /ett ställningstagande utifrån resursen deltagarna just läst/tittat på, samt tar fram fyra olika svarsalternativ som i förväg skrivits på stor skylt och placerats i olika hörn i rummet. Frågan är också skriven på skylt för tillgänglighetsanpassning.

1. Be deltagarna cirkulera i rummet. Läs upp frågan.
2. Läs sedan upp svarsalternativet och visa/peka på vilket hörn som representerar vilket svar.
3. Be deltagarna reflektera tyst en minut och sedan välja svar/hörn genom att placera sig i det hörn vars svar de tycker bäst besvarar frågan.
4. Ge deltagarna i varje hörn i uppgift att diskutera vad det var som gjorde att de placerade sig just där.
5. Låt varje grupp berätta kort för alla i rummet hur diskussionerna i gruppen löpte.

Rollspelsövning: Grupper på 3–4 deltagare utifrån #Vi måste prata-kort. Se #Vi måste prata-material, resurs.

NÄTVERKET MIK SVERIGE:

Digidelnätverket
Filmpedagogerna Folkets Bio
Folkbildningsrådet
Föreningen Filmregionerna
Internetstiftelsen
Konsumentverket
Kungliga biblioteket
Mediekompass – TU
Myndigheten för press, radio och tv
Myndigheten för psykologiskt försvar
Myndigheten för tillgängliga medier

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor
Nordicom
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens medieråd
Skolverket
Svensk biblioteksförening
Svenska Filminstitutet
Sveriges Kommuner och Regioner
Sveriges Museer
Sveriges Utbildningsradio
Ung Media Sverige